

žava na-se (z 3373 gold.), četrti del ali $\frac{3}{12}$ dežela (z 2530 gold.), vsi posestniki gozdov (grajščaki in drugi) pa $\frac{5}{12}$ (to je 4217 gold.) Nadjati se je — pravi — da deželni zaklad za obdelovanje zemlje (Landeskulturfond), ki že zdaj ima precej kapitala, ki mrtev leži, bode sčasoma še bogatejši, in da se tako bode občinam (srenjam) od konca polajšalo plačevanje. „Varstvo gozdom, ki so Boga večni gradovi“, je načelo tega spiska, ki je res vreden, da ga deželni zbor vzame v natanjčen prevdarek.

Drugi predlog gosp. L. Dimica je bil, naj družba podeljuje premije takim gospodarjem, ki ograjajo svoja posestva z živo mejo (plotom). Vzrok tega predloga je bil gosp. Dimicu ta, da z lesenimi plotovi se po nepotrebnem pokvari veliko lesa, katerega bi vendar imeli varovati na vsako stran. Tudi je živa meja boljša od lesene. Gosp. Schollmayer podpira Dimicev predlog. Tudi dr. Bleiweis je za-nj, al zdi se mu, da je predlog premalo natanjčen, ker ne pové, kakošne premije imajo biti: ali v denarji ali v svetinjah ali kako drugače. Stvar je prevdarka vredna, ker sega v denarnico družbino, ktera ni prebogata. Tudi ni rečeno, koliko taci premij naj se deli. — Gosp. Schollmayer misli, naj se delijo medalije (svetinje) ali pa častna pisma. Dr. Bleiweis misli, da ta stvar ni še danes zrela za sklep, zato predlaga, naj se izroči družbinemu odboru, da on v prihodnjem zboru na drobno nasvetuje: kako in kaj? Gosp. Dimic se sklada s dr. Bleiweisovim predlogom, katerega po glasovanju zbor enoglasno potrdi. (Kon. prih.)

Podučne stvari.

Tudi nekaj muzikalnega.

Ker si „Novice“ vseskozi prizadevajo razjasniti vsakovrstne pomote, naj mi bo toraj pripuščeno spregovoriti o zadevi nekega muzikalnega soglasa (accorda). Kadar se namreč po triglasu (dreiklang) 4. stopnje trdega zvukovoda (dur — leiter) ta stopnja za pol glasa zvikša, in se nad njo enoharmonični soglas vzame, nastane zmanjšani sedmični soglas (b 7), kateri bi se po postavi v mehki triglas (moll — dreiklang) v pol stopnje više nad basom razvozljati moral; in je prav za prav enoharmonični sedmični soglas sedme stopnje. V prosti pisavi pa sledi dostikrat po omenjenem soglasu tudi triglas pete stopnje trdega zvukovoda. V starih in novih kompozicijah pa se nahaja soglas po zvikšani 4. stopnji (trd. zvuk.) tudi s pomanjšano sedmico (b 7), kateri se pa v 4. soglas pete stopnje razvozlja. To pa po mojih mislih nikakor prav biti ne more, ker ima zmanjšana sedmica, kakor sem dokazal, drug namen; ako se v 4. soglas pete stopnje trdega glasú razvozlja, mora stati namesto pomanjšane sedmice (b 7) povikšana šestka ($\sharp 6$), ker le ta hrepení po 4. soglasu 5. stopnje. Ako se pa iz trdega glasú po imenovanem soglasu preskoči v mehki glas, je prav, da se postavi pomanjšana sedmica. Tudi po 5. sogl. 4. stopnje se more staviti povikšana šestka ($\sharp 6$), ako se 4. stopnja z omenjenim soglasom zvikša, in se v trdi 4. soglas pete stopnje razvozlja.

To je tedaj moje mnenje zastran te reči ob kratkem rečeno; da je istinito, prepričale so me knjige, pa tudi druge izvrstne kompozicije. V „Liri Sionski“ se nahajajo omenjeni soglasi po mojih mislih. Naj bi toraj častiti skladatelji slovenski to moje mnenje pretehtali, in se po njem držali, ako za dobro spoznajo.

Daniel Feigel, učitelj.

Kratkočasno berilo.

Kako so v Bégunjah na Notranjskem Turka za vselej odpodili.

Črtica iz časa turških vojsk.

Spisal Ivan Zarnik.

Bral sem nekje, da bi velika škoda bila, ako bi se zgubila kaka narodna črtica, ktera nam opisuje vrla dela, junaštvo in bistrumje naših prednikov. Spominjaje se onih besedi, zapišem sledečo zgodnico, kakor sem jo čul iz ust starih mož begunjske okolice, in jo tako želim oteti preteči pozabljivosti. Upam, da se dobrovoljni bralci „Novic“ ž njo ne bodo dolgočasili.

Godilo se je to v 15. stoletji, ob času, ko je največi sovražnik naše mile domovine in naše vere divjal po milih slovenskih pokrajinah. Da je tudi v Bégunje večkrat prihrul grozoviti Turčin, pričajo nam ostanki tabora okoli cerkve sv. Jerneja v Bégunjah. Kakor ljudje pripovedujejo, bil je imenovani tabor precej velik. V ta tabor so bežali vsi prebivalci begunjske soseske, kedar se je grdi Turek tem krajem bližal. Imeli so v taboru narejene tudi podzemeljske shrambe, kamor so ljudje ob času nevarnosti skrivali svoje imetje in premoženje pred Turkom. Še dan danes se sledijo take votline. — Ko so v Bégunjah l. 1857 novo šolo zidali, zadeli so na take votline, ko so temelj za šolski zid kopali. Če se prav spominjam, našli so takrat v teh votlinah tudi nekaj bojnega orodja iz časa turških bojev. Vse to nam priča, da so se tukaj morali večkrat s Turkom sprijeti. — Po tem vvodu naj sledi naša povest.

Bilo je leta 14.., ko je grozoviti Turek zopet hudo divjal in razsajal po naši domovini. Tudi do Cerknice in Bégunj je prihrul to leto. Ko se ogenj na velikem Stražišču *) zasveti in prebivalcem v okolici naznani, da se Turek približuje, jeli so ljudje svoje blago spravljati v tabor. Nanesli so v tabor, kolikor se je moglo va-nj spraviti. Ko se je bil pa Ozman vže precej blizo približal, umaknili so se tudi ljudje v tabor. Ženske in otroci šli so v cerkev, kar jih je moglo, in so tukaj Boga pa sv. Jerneja prosili, da bi možje in fantje srečno odpodili Turka. Drugi pa, ki niso mogli v svetišče božje, so se pa v taboru poskrili. Kar jih je pa bilo za obrambo tabora zmožnih, ti so se pa lepo ob taborovem zidu zvrstili in so tako pripravljeni pričakovali sovražnika.

Turek se približa. Že je pred taborovim zidom. Zdaj jame tabor naskakovati. Junaško odbijajo vrli bojniki v taboru vsak napad predrznega Turka. Dolgo časa se že junaško branijo. Pa sčasoma začnejo junaki v taboru omagovati; Turek pa le hujše tabor napada. Skoraj bi bili že kristijani v taboru premagani, in kar bi se bilo gotovo tudi zgodilo, ako bi enemu izmed mož, ki so bili v taboru, ne bila neka prav pametna na misel prišla. Menda mu jo je sam sv. Jernej v glavo dal.

To je bila edina rešilna zvezda, ktera je vso sosesko hudega sovražnika oprostila. Kako, boš kmalu slišal potrpežljivi bralec!

Vrli ta možak se domisli, da so med poskritimi rečmi v taboru tudi nekteri panjovi čbel. Ta trenutek mu zablščí misel v glavi, kako si morejo branitelji tabora te male živalce obrniti v prid zoper sovražnika. In — ni se motil vrli možak! Naglo razloži boriteljem, kaj je storiti. Ko blisk, tako naglo ima vsak mož en panj čbel v roci. Ko čbele v panjovih malo pouckajo, kakor jim je velel uni možak, in ko

*) Veliko Stražišče je skoraj najviša gora v begunjski okolici. Pis.

so bile čbele v panjih že dosti razdražene (kar so spoznali iz groznega kreganja čbel v panjih), takrat jih vsi na enkrat razsujejo po Turkih, ki so pod zidom bili in proti kristijanom na kviško zijali. In glej, kar vse junaštvo kristijanov v taboru ni moglo storiti, glej, to so v hipu storile „muhe“ sv. Jerneja, kakor so Turki te čbele imenovali. Rekel sem, da so to v hipu čbele storile. Kajti jako, jako srdite in razdražene so jele tako pridno vbirati Turčine, da so zdajci jeli bežati kričé, da ima sv. Jernej hude „muhe“, katerih pikanja ne morejo strpeti!

In tako, dragi bralec, so te „muhe“ za vselej odpodile grdega vruga iz Bégunj, kajti od tistega časa ni bilo več Turkov v Begunje, in — menda jih tudi več ne bo!

Da vrli bojniki v taboru niso čbelam te zmage kar nič zavidali, tega te zagotavljam dragi čitatelj!

Ozir po svetu.

Pisma o samostanih srbskih.

(Dalje.)

Prokleti Sinan-Paša bil je Srb iz velikega sela Sokolovca blizu Prizrena, pa poturčil se je kmalu, ko je odrastel in bil je potem strah in groza vsem kristijanom, veselje in radost vsem Turkom. Turki ga ko svetnika še sedaj častijo, kristijani pa po Turčii še dandanes z njegovim imenom otroke strašijo. Bil je nepremagljiv junak in vojeval se je ko veliki vezir pod vladama štirih sultanov od leta 1520. do 1595. pod Selim-om I. in II., pod Amurat-om III. in Muhamedom III. Zmagal je v Afriki, Azii in v Evropi s svojimi slavenskimi (srbskimi) janičari, in želel je vse Srbe silom poturčiti, zato je srbske prekrasne samostane in cerkve podiral in palil in iz lepega njihovega marmora turške žamije (cerkve) zidal. V samem Prizrenu, prestolnem mestu cara Dušana, je 12 kristijanskih cerkev podrli in turške mošeje iz njihovega kamnja naredili. Padla je po njegovem ukazu tudi prekrasna cerkev sv. Arhangela v Prizrenu, kojo je car Dušan zidal in je zdaj turška mošeja! Al dvor cara Dušana v Prizrenu še stoji in v njem so sedaj turške šole. Sinan-Paša je bil rojen okoli leta 1530., umrl je leta 1596. ali 1597. (Glej Srečkovič „Sinan-Paša“ str. 71—85.)

Posebno mnogo cerkvá in samostanov je zidal kralj Milutin Nemanic VII. Na Sveti gori je srbski samostan Hilandar čisto na novo sezidal in mu dodal cerkve in darove. Zidal je tudi v Jeruzalemu lep samostan sv. Dimitrije. V Carigradu je zidal lepo cerkev in bolnico za Srbe, kojo je oskrbel z vsemi potrebščinami, pa tudi s knjigami, in ne samo molitvenimi, temuč tudi drugimi. V Solun-u je zidal kraljevsk dvor in cerkev sv. Nikola in sv. Jurja. Po Srbii je pa toliko samostanov in cerkvá zidal, da se jim broja ne zná.

Najimenitniši samostan srbski je „Visoki Dečani“, kojega je blizu Prizrena Štefan Uroš Nemanic VIII., oče silnega cara Dušana, sezidal, in ki se je hvala Bogu in Turkom! še do današnjega dne obdržal. To je najlepši in največi samostan srbski, še lepši in večji je od Studenice. Cerkev je iz samega krasnega marmora raznih barv in dolga je 120, široka pa 74 čevljev. Streha je vsa iz olova. Po marmornastih stenah so vsake baže živali in rastline tako umetno v marmor vrezane, da se jim človek čuditi mora. Vse polne so stene taci umotvorov. V cerkvi sta še zdaj dva velika marmornasta stola: eden je bil za kralja, drugi za patrijarha. Štefan Dečanski je zidal cerkve tudi v Jeruzalemu, v Aleksandrii v Egiptu, v Carigradu, na Sveti gori in posebno mnogo po svojem kra-

ljestvu; ali najslavniša in za srbsko povestnico predrage važnosti so „Visoki Dečani.“ Ne daleč od Prizrena in „Visoki Dečani“ je vas Hoča, ki ima 100 hiš in 13 cerkvá! To selo stoji vse v vinogradih. Ti vinogradi so bili srbskih velikašev iz Prizrena, prestolnega grada (mesta) cara Dušana. Vsak bogatejši plemenitaš je zidal v svojem vinogradu po jedno cerkev, ki neki še zdaj stojijo; al zapuščene so; samo v dveh se še opravlja služba Božja. Tukaj je tudi car Dušan silni svoj vinograd imel, kojega ima zdaj samostan „Visoki Dečani.“ Menihi tega samostana beró ta Dušanov vinograd v posebne kadí in spravljajo vino v posebne sode. Pri Božji službi vpotrebujejo to vino in kadar k njim gosti pridejo, pijó to vino v slavo Božjo in v spomin cara Dušana. (Glej Medakovič „Povestnica srbskega naroda“ str. 78.)

V Djakovem blizu Peči (Ipek) je bilo za vreme Dušana veliko srbsko vseučilišče, in okolne vasi in mesta bila so fundus ali kapital šol djakovaških. Še dandanes se neki nahajajo kotli in druga posoda, v kateri so se jedi za učence djakovske kuhale. Vidiijo se v turški žamii. (Glej Medakovič str. 73.) V Peči je bil sedež srbskega patrijarha, do leta 1690.; to leto je patrijarh Arsenije Crnojevič z 37.000 srbskimi porodicami v Avstrijo bežal. Povedal sem že, da je bil najprej samostan Žica na reki Iber blizu Karanovca, kterege sta Nemanjeva sina kralj Štefan, prvoenčani, in njegov brat sv. Sava zidala, sedež srbskega patrijarha. (Dal. prih.)

Iz Petrograda 25. maja. (Konec). — 23. maja je bil v družbenem shajališču plemstva velik obed, kterege se je vdeležilo 600 povabljenih oseb. Pri tej priložnosti so se zopet slišale razne zdravice. Minister nauka grof Tolstoj je nazdravil sledeče: Vi, gospóda, niste pooblastenci, da bi Vas bili Vaši sodeležani sem poslali. Vi nimate formalnih pooblastil. Tudi mi nismo tukaj službene osebe; mi smo Rusi, severni in izhodni Slovani, kateri Vas zahodne in južne Slovane pozdravljamo. V naši družbi, v izrekih naše simpatije ni nič kombiniranega in nobenih političnih namer. Ali se ima za tega del naša simpatija zmanjšati? Nikakor ne; ona se le povekša. Naša simpatija ni osnovana na vnanjih razmerah, ampak na duševni zvezi, ktera živi v nas samih, v našem jeziku, v vzajemni slovanski ideji, v naših srcih, v naših slovanskih žilah. — Profesor Lamansky je napil na razvitek moči vzajemne rusko-slovanske zveze. Marković, ruski pesnik, je rekel: Nesreča Srbov na Kosovem polji še ni pozabljena. — Druga zdravica je spominjala na žalostne nasledke nesreče na Beli gori. Dr. Rieger je nazdravil slovanskim bori teljem evropske civilizacije, edinosti v duhu, kajti je telesna nemogoča.

24. maja je obedovala slovanska deputacija pri ministru nauka grofu Tolstoj. Tudi tu so se vrstile zdravice. Na večer je bil velikočasten koncert. 25. maja bili so med drugim pri porotni obravnavi. Predstavili so se tudi knezu Gorčakov-u, kateri jim je med drugim rekel: Moji nasledniki bojo tako čuli nad interesi slovanskimi, ko jaz. Gostoljubni sprejem, kterege vam je napravil ruski narod, nareja posredovanje ruske vlade nepotrebno.

Potem so šli k avstrijskemu poslancu, kateri jih je sam peljal pred cara ruskega. Peljali so se 25. maja v Carsko Selo, kjer je bila 26. avdiencija. Pričujoči so bili tudi carica in carjeva rodbina. Car je rekel Čehom: Posebno ceno prikladamo temu, da vidimo tukaj Vas. S Palackom je govoril car o tem, kako se je bil še ko carjevič sešel z njim v Rimu. Dr. Rieger se je zahvalil caru za tako slovesen in ljubeznjiv spre-